

ČETVRTI ODJEL  
KONAČNA ODLUKA  
O PRIHVATLJIVOSTI

Aplikacije br. 27912/02  
koju je uložio Mustafa SULJAGIĆ  
protiv Bosne i Hercegovine

Evropski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), na zasjedanju vijeća održanom 20. juna 2006. i u sastavu:

Sir Nicolas Bratza, *Predsjednik*,

Mr J. Casadevall,

Mr G. Bonello,

Mr K. Traja,

Mr S. Pavlovschi,

Mr L. Garlicki,

Ms L. Mijović,

i Mr T.L. Early, *Registrar Odjela*,

Uzimajući u obzir da je gore navedena aplikacija uložena 2. jula 2002. god, uzimajući u obzir opažanja koja je dostavila tužena Vlada i opažanja koja je u svom odgovoru dostavio aplikant, sudsko vijeće je nakon vijećanja odlučilo sljedeće:

## ČINJENICE

Aplikant, gospodin Mustafa Suljagić, državljanin Bosne i Hercegovine, rođen 1935. godine živi u Bosni i Hercegovini. Aplikanta je pred sudom zastupao advokat E. Suljagić iz Srebrenika. Tuženu Vladu su zastupale gospođa Z. Ibrahimović, zastupnik, i gospođa Mijić, zamjenik zastupnika.

### A. Okolnosti slučaja

Činjenice koje se odnose na slučaj, onako kako su ih dostavile strane, mogu se sumirati na sljedeći način:

Prije raspada bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ) aplikant je deponovao devizna sredstva na šest bankovnih računa u tadašnjoj *Privrednoj banci Sarajevo – Osnovna banka Tuzla*. U Bosni i Hercegovini, kao i u ostalim zemljama nasljednicama bivše SFRJ, ovakva štednja se naziva “stara” devizna štednja. (za relevantne detaljnije informacije vidjeti *Jeličić v. Bosna i Hercegovina* (dec.), no. 41183/02, ECHR 2005-...).

U nekoliko navrata aplikant je pokušao da podigne svoja sredstva ali nije uspio.

Dana, 10. aprila 1998. godine aplikant se žalio Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (“Ustavni sud”) koji je osnovan u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine (Aneks 4 Opšteg okvirnog sporazuma za mir iz 1995. godine).

Dana, 16. aprila 1998. godine Ustavni sud je pismeno obavijestio aplikanta da Sud može samo da razmatra apelacije protiv presuda drugih sudova.

Dana, 15. jula 1999. godine *Tuzlanska banka* (pravni sljednik *Privredne banke Sarajevo – Osnovna banka Tuzla* gore pomenuta banka) obavijestila je aplikanta da je njegova “stara” devizna štednja registrovana na posebnom računu u skladu sa Zakonom o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana Federacije Bosne i Hercegovine iz 1997. godine. Aplikant je takođe obavješten da, prema istom Zakonu, banka više nije odgovorna za štednju. Dana, 28. jula 1999. godine, aplikant se žalio ali očigledno je da nije primio nikakav odgovor.

Dana, 22. septembra 1999. godine aplikant se žalio Domu za ljudska prava koji je uspostavljen na osnovu Sporazuma o ljudskim pravima (Aneks 6. Opšteg okvirnog sporazuma za mir).

Dana, 6. aprila 2005. godine Komisija za ljudska prava pri Ustavnom sudu (pravni sljednik Doma za ljudska prava) donijela je odluku *Besarović i 310 drugih* (detaljno opisana u tekstu koji slijedi pod “Relevantano pravo i praksa”) koja uključuje i aplikanta u ovom slučaju. Utvrđeno je kršenje člana 6. Evropske Konvencije o ljudskim pravima i člana 1. Protokola 1. uz Konvenciju. Bosna i Hercegovina je obavezana da donese zakonski okvir o pitanju “stare” devizne štednje do 17. aprila 2006. godine. Aplikantu je dosuđeno 500 KM na ime nematerijalne odštete i sudskih troškova.

Proizilazi da je stanje na aplikantovim računima oko 131.000 eura. Međutim ova suma mora biti verificirana u skladu sa odredbama Zakona o izmirenju obaveza po osnovu stare devizne štednje koji je donesen 2006. godine.

## **B. Relevantano pravo i praksa**

### *1. Zakonska regulativa bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i bivše Republike Bosne i Hercegovine*

Za račune devizne štednje garantovala je bivša Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija (“SFRJ”). Bivša Republika Bosna i Hercegovina (pravni prethodnik današnje Bosne i Hercegovine) preuzela je tu garanciju. Za relevantne odredbe pogledati odluku u slučaju *Jeličić* koja je gore citirana.

### *2. Opšti okvirni sporazum za mir iz 1995. godine (“Dejtonski sporazum”)*

Tri strane koje su učestvovala u ratu od 1992. do 1995. godine koji se desio u Bosni i Hercegovini (tadašnja Republika Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska i tadašnja Savezna Republika Jugoslavija) potpisale su Dejtonski sporazum 14. decembra 1995. godine. Sporazum je stupio na snagu istog dana. Uz ovaj Sporazum postoji i dvanaest Aneksa uključujući i Ustav Bosne i Hercegovine (Aneks 4.) i Sporazum o ljudskim pravima (Aneks 6.).

#### **(a) Ustav Bosne i Hercegovine**

Ustav je stupio na snagu 14. decembra 1995. godine. Deklaracije u ime Bosne i Hercegovine i njenih konstitutivnih entiteta (Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske) kojima se odobrava Ustav bile su priložene uz Ustav. Za relevantne odredbe Ustava pogledati odluku u slučaju *Jeličić* citiranu gore.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine ("Ustavni sud") uspostavljen je u skladu sa Ustavom.

Postupajući po zahtjevu za ocjenu usaglašenosti sa Ustavom koji je uložio tadašnji predsjedavajući Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 2. decembra 2005. godine Ustavni sud je odlučio da konstitutivne jedinice Bosne i Hercegovine nemaju jurisdikciju da donose zakone koji se tiču "stare" devizne štednje. Stoga su njihovi zakonski propisi proglašeni ništavnim. Ustavni sud je naredio da pitanje treba zakonski urediti na državnom nivou do 17. aprila 2006. godine (vidjeti odluku Ustavnog suda br. U 14/05 od 2. decembra 2005. god; objavljenu u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine – "SG BH" – br. 2/06 od 16. januara 2006. god).

Brojne osobe su se žalile Ustavnom sudu zbog nemogućnosti da podignu svoju „staru“ deviznu štednju. U odluci Ustavnog suda br. AP 130/04 od 2. decembra 2005. godine ispitana je situacija 19 aplikanata koji posjeduju „staru“ deviznu štednju u bankama koje se nalaze na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine.

U nastavku su relevantni dijelovi te odluke:

”””

54. U tom smislu Ustavni sud podsjeća da u skladu sa uspostavljenom praksom u Bosni i Hercegovini, apelanti se mogu direktno obratiti Ustavnom sudu u slučaju kada nema drugih djelotvornih pravnih lijekova u vezi sa određenim ustavnim pravom ili pravima iz Evropske konvencije...

55. Ustavni sud navodi da je prva indicija nedjelotvornog pravnog sistema u pogledu isplate stare devizne štednje činjenica da Bosna i Hercegovina još uvijek nije počela da isplaćuje deviznu štednju. Osim toga, neki od apelanata su pokrenuli postupke pred domaćim sudovima kako bi im se isplatila gotovina sa njihovih računa. Nijedan od apelanata do sada nije u tome uspio. Konačno, sama zakonska rješenja trenutno ne dopuštaju da se pravomoćne presude iz ove problematike izvršavaju jer su predviđeni drugi modaliteti isplate stare devizne štednje.

56. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da ne postoje efikasni pravni lijekovi koji su dostupni apellantima a koje bi trebalo da iscrpe. U ovim okolnostima Ustavni sud nije spriječen da razmatra apelacije...

...

77. ... Ustavni sud smatra da država mora na određeni način regulisati navedenu problematiku ...

78. S obzirom na to da država Bosna i Hercegovina nije donijela određeni okvirni zakon kojim bi načelno regulisala ova pitanja, Ustavni sud smatra da je Bosna i Hercegovina propustila da djelotvorno zaštititi pravo apelanata na imovinu čime je povrijedila svoje pozitivne obaveze koje proizilaze iz člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju.

...

92. U dijelu dopustivosti apelacije, Ustavni sud je zaključio da većina apelanata nije iscrpljivala pravne lijekove, jer entitet, nadležan u tom smislu, nije predvidio djelotvoran pravni sistem. Samim tim Ustavni sud smatra da podnosioci apelacija, uprkos činjenici da stara devizna štednja nije isplaćena, ...nisu imali nikakvu institucionalnu zaštitu niti mogućnost da se obrate bilo kojem sudu ili drugom organu....

93. Iz svega navedenog [razlozi] Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede prava apelanata na pravično suđenje, u smislu prava pristupa sudu, koje štiti član 6. stav 1. Evropske konvencije, za šta je odgovorna Federacija Bosne i Hercegovine.

...”

Dana, 9. februara 2006. godine Ustavni sud donosi odluku br. AP 494/05 koja se bavi problematikom 50 aplikanata koji imaju štednju u bankama koje se nalaze u obadva entiteta Bosne i Hercegovine. Isti zaključci su doneseni kao i u odluci br. AP 130/04 koja je gore citirana. Dva apelanta su zahtijevala nadoknadu za nematerijalnu štetu. Ustavni sud je odbio njihove zahtjeve iz razloga što bi dodjeljivanje odštete još više zakomplikovalo ionako teško pitanje “stare” devizne štednje.

**(b) Sporazum o ljudskim pravima**

Bosna i Hercegovina i njeni konstitutivni entiteti potpisali su Sporazum o ljudskim pravima 14. decembra 1995. godine kada je i stupio na snagu. U vezi sa relevantnim odredbama tog sporazuma vidjeti odluku u slučaju *Jeličić* koja je gore citirana.

Prijašnji Dom za ljudska prava uspostavljen je u skladu sa ovim Sporazumom. Dana, 31. decembra 2003. godine. Dom za ljudska prava zamijenila je Komisija za ljudska prava pri Ustavnom sudu (“Komisija”) koja ima mandat da odlučuje o slučajevima koje je do tog trenutka primao Dom za ljudska prava.

*(i) Poropat i 3 drugih, odluka nos. CH/97/48 et al. od 9. Juna 2000. god.*

Dom za ljudska prava donio je svoju prvu odluku u vezi sa “starom” deviznom štednjom 9. juna 2000. godine. Ta odluka se tiče “stare” devizne štednje koja se nalazi u bankama na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Sporna materija u toj fazi bila je regulisana entitetskim zakonskim propisima o privatizaciji u skladu sa kojima štediše koje posjeduju “staru” deviznu štednju mogu koristiti svoju štednju unutar ograničenog vremenskog perioda za kupovinu stanova u državnom vlasništvu u kojima oni žive i/ili za kupovinu preduzeća u vlasništvu države. Takođe je postojala i mogućnost da se “stari” devizni ulozi prodaju na sekundarnom tržištu za određeni dio njihove nominalne vrijednosti. Dom za ljudska prava ispitao je relevantnu zakonsku regulativu Federacije Bosne i Hercegovine i našao da ta legislativa stavlja prevelik teret na aplikante u smislu povrede člana 1. Protokola 1. uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima (Konvencija). Federaciji Bosne i Hercegovine naređeno je da izmjeni i dopuni njen privatizacioni program na način da postigne balans između opšteg interesa i zaštite prava apelanata na imovinu. Dom za ljudska prava dalje je našao da Bosna i Hercegovina nije preduzela odgovarajuće radnje na nivou države da osigura aplikantima koji su štediše sa “starom” deviznom štednjom njihova imovinska prava, na koji način je propustila i da ispuni svoju pozitivnu obavezu u skladu sa članom 1. Protokola br.1. uz Konvenciju. Aplikantima su priznati sudski troškovi. Njihovi zahtjevi za isplatu cjelokupnog iznosa njihovih “starih” štednih deviznih uloga su odbijeni. Dom za ljudska prava je objasnio da njegovi nalazi povrede člana 1. Protokola 1. uz Konvenciju nisu bili direktno bazirani na nemogućnošću aplikanata da dobiju novac sa njihovih štednih računa nego se više tiču propusta Bosne i Hercegovine da preduzme odgovarajuće radnje u vezi sa starom deviznom štednjom i propusta Federacije **Bosne i Hercegovine** da postigne valjanu ravnotežu između gore opisanih relevantnih interesa.

*(ii) Todorović i 6 drugih, odluka nos. CH/97/104 et al. od 11. Oktobra 2002. godine*

Dana, 11. oktobra 2002. godine Dom za ljudska prava donosi drugu odluku koja je u vezi sa istim pitanjem: polozi "stare" devizne štednje u bankama koje se nalaze na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Cijeneći napore Federacije Bosne i Hercegovine da izvrši odluku *Poropat i 3 drugih* kroz amandmane na zakonsku regulativu o privatizaciji, Dom za ljudska prava je zaključio da se nad aplikantima još uvijek u velikoj mjeri krši član 1. Protokola 1. uz Konvenciju. Što se tiče Bosne i Hercegovine Dom za ljudska prava je došao do istog zaključka kao u odluci *Poropat i 3 drugih*.

Konstatovano je da sudski postupci pokrenuti sa ciljem dobijanja isplate uloga "stare" devizne štednje nisu bili uspješni. Odluka, u njenim relevantnim dijelovima glasi:

"106. ... U većini slučajeva, tužbe stoje u sudovima dugi niz godina bez ikakvog pomjeranja. U jednom jedinom slučaju gdje je aplikant primio odluku o meritumu, njegova dugo očekivana presuda nakon toga nije izvršena."

Dom za ljudska prava je zaključio da nije bio spriječavan da ispituje slučajeve u kojima su aplikanti propustili da pokrenu bilo kakav sudski postupak. Dom je takođe našao i *de facto* osporavanje pristupa sudu čime se krši član 6. Konvecije kada je riječ o ovim aplikantima.

Aplikantima su priznati sudski troškovi.

*(iii) Odluka o daljnjim pravnim lijekovima od 4. Jula 2003. godine u gore pomenutom slučaju Poropat i 3 drugih i Todorović i 6 drugih*

Dom za ljudska prava je ustanovio da je nastavljeno kršenje ljudskih prava i naredio je Federaciji Bosne i Hercegovine i Bosni i Hercegovini da isplate svakom aplikantu 2.000 Konvertibilnih maraka /otprilike oko 1.000 eura) ili puni iznos njegove ili njene "stare" devizne štednje, koji god iznos je manji, a troškove treba podjednako da snose tužene strane. Dom za ljudska prava je smatrao da sume za ove isplate treba da budu oduzete od preostalog iznosa "stare" devizne štednje..

*(iv) Kugić i 3 drugih, odluka nos. CH/98/420 et al. od 10. oktobra 2003. godine*

Dana, 10. oktobra 2003. godine Dom za ljudska prava je donio svoju prvu odluku u vezi sa položima "stare" devizne štednje u bankama koje se nalaze na teritoriji Republike Srpske. Situacija u tom entitetu u ovom relevantnom periodu može se sumirati u sljedeće:

"158. U procesu privatizacije zahtjevi građana koji posjeduju "staru" deviznu štednju bilježeni su na jedinstvenim računima građana i mogli su se pretvoriti u : (1) validne certificate za djelimičnu otplatu stanova na kojima postoji stanarsko pravo; ili (2) vrijedonosne papire validne za kupovinu u procesu privatizacije državnih preduzeća ili poslovnih prostora. Učestvovanje je isključivo dobrovoljno. Nosioци uloga stare devizne štednje mogli su izabrati da djelimično ili potpuno pretvore njihovu štednju i da iskoriste ove prilike koje pruža process privatizacije ili da prodaju svoje vrijedonosne papire na sekundarnom tržištu. Alternativno su imali i mogućnost da to zadrže i u postojećem obliku nadajući se isplati gotovine u budućnosti.

159. Dom konstatuje nekoliko pozitivnih aspekata koje je načinila Republike Srpske u procesu privatizacije koji se odnose na štetiše stare devizne štednje. Prvo, program je na dobrovoljnoj osnovi i samim tim nudi štetišama izbor na koji način će se baviti njihovim štednim ulozima. Drugo, čini se da postoji izvjestan rizik koji se odnosi na dvogodišnji period valjanosti vrijedonosnih papira. Kao što je gospođa Milašinović iz Direkcije za privatizaciju Republike Srpske objasnila, tipično je da investitori u procesu privatizacije izvršavaju ugovore o kupovini prije stvarne konverzije štednih uloga u vrijedonosne papire na koji način se minimizira rizik da će doći do isticanja valjanosti ovih vrijedonosnih papira. Konačno, štetiše mogu da izaberu i da iskoriste njihovu štednju i prodaju

vrijednosne papire na sekundarnom tržištu, koje, imajući u vidu cjelokupnu ekonomsku situaciju u **Bosni i Hercegovu**, nudi razumnu cijenu. Dok se Direkcija Republike Srpske za privatizaciju ne uključuje u prodaju privatizacionih hartija od vrijednosti na sekundarnom tržištu, jasno je da ove prodaje nisu nezakonite i otvoreno se sporovode u Republici Srpskoj. Kao što navodi profesor Stojanov, [Kancelarija visokog predstavnika], i gospođa Milašinović trenutna vrijednost privatizacionih vrijednosnih papira na sekundarnom tržištu iznosi od 40 do 60 % njihove nominalne vrijednosti, podatak konzistentan sa iskustvom apelanata. Mišljenje profesora Stojanova jeste da postoje izgledi da ova cijena i opadne. Bez obzira, on konstatuje da je privatizacioni proces Republike Srpske tako strukturiran da još nije došlo do masovnog obezvrijeđivanja privatizacijskih vrijednosnih papira i on navodi da sekundarno tržište može da pruži najbolju opciju za neke građane da do nekog nivoa povrate svoje uloge sa starom deviznom štednjom.

160. U isto vrijeme, Dom konstatuje, da bi neke kategorije štediša stare devizne štednje mogle smatrati da je učešće u procesu privatizacije teško. Osobe sa malim ulozima stare devizne štednje možda ne bi imale dovoljno sredstava da sami investiraju, posebno kako se proces kreće naprijed ka privatizaciji većih preduzeća. Iako gospođa Milašinović navodi da takve osobe mogu napraviti ugovor da učestvuju zajedno, čini se da je cio process mnogo pristupačniji za one koji imaju veće uloge. Sem toga, nosioci uloga stare devizne štednje koji nemaju dovoljno sredstva da obezbijede traženi depozit u gotovom novcu mogu se naći u situaciji da su *de facto* isključeni iz procesa privatizacije. I predsjednik i pravni zastupnik Udruženja građana Republike Srpske sa računima stare devizne štednje navode da je ovo bila ozbiljna prepreka za učestvovanje njihovih članova u procesu privatizacije. Dalje, privatizacija stanova u vlasništvu države bila je otvorena samo za one koji su imali stanarsko pravo nad takvim stanom, zahtjev koji će isključiti mnoge štediše. Konačno, članovi 19. i 20. Zakona o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima isključuju se osobe koje nisu državljani Republike Srpske da učestvuju u procesu privatizacije. Direkcija Republike Srpske za privatizaciju nije mogla da navede na koliko osoba je ovo imalo uticaja ali se čini da su ove osobe potpuno isključene. Iako Republika Srpska tvrdi da oni mogu učestvovati u privatizaciji stanova u državnom vlasništvu ovaj zaključak ne podržava i jezik zakonskih propisa; i u svakom slučaju, oni koji nisu državljani malo je vjerovati da takva grupa ima stanarsko pravo nad stanovima u Republici Srpskoj, pošto je državljanstvo entiteta povezano sa prebivalištem.”

U vezi aplikanata koji su bili državljani Republike Srpske, Dom za ljudska prava je zaključio da je, imajući na umu postojeću ekonomsku situaciju u Bosni i Hercegovini, uspostavljena pravična ravnoteža između opšteg interesa i individualnih prava aplikanata.

U vezi aplikanta koji nije bio državljanin Republike Srpske, Dom za ljudska prava je ustanovio povredu člana 1. Protokola 1. uz Konvenciju, od strane Republike Srpske, bilo da se uzima sam ili u vezi sa članom 14. Konvencije. Sem toga, ustanovljena je povreda člana 1. Protokola 1. uz Konvenciju od strane Bosne i Hercegovine, u vezi sa istim aplikantom iz razloga navedenih u donesenoj odluci *Poropat i 3 drugih* (ne preduzimanje radnji na državnom nivou kako bi se aplikantu osigurala njegova prava na imovinu kao štediši stare devizne štednje). Republici Srpskoj je naređeno da osigura da aplikant, koji nije državljanin Republike Srpske, uživa ista prava i mogućnosti kao i drugi aplikanti, koji su državljani Republike Srpske a u vezi sa starom deviznom štednjom aplikanta.

(v) *Durković i 36 drugih, odluka nos. CH/98/377 et al. od 7. Novembra 2003. godine*

Dana, 7. novembra 2003. godine Dom za ljudska prava donosi drugu odluku u vezi sa starom deviznom štednjom koja se nalazi na računima u bankama u Federaciji **Bosne i Hercegovine**. Zaključeno je da se nastavlja povreda člana 1. Protokola broj 1. uz

Konvenciju. Dom je donio iste naredbe kao i u gore pomenutoj odluci o daljnim pravnim lijekovima koja je donesena 4. jula 2003 godine u slučaju *Poropat i 3 drugih i Todorović i 6 drugih*. Nije se smatralo neophodnim da se ispituju aplikacije i prema članu 6. Konvencije.

(vi) *Besarović i 310 drugih, odluka nos. CH/98/375 et al. od 6. Aprila 2005. godine*

U različitim periodima tokom 2004. godine konstitutivne jedinice Bosne i Hercegovine donijele su nove zakonske propise o staroj deviznoj štednji. Dok novi zakonski propisi ne ukidaju mogućnost korištenja ovih štednih uloga u procesu privatizacije u skladu sa prethodno usvojenom legislativom, oni koji ne žele da na takav način koriste svoju "staru" deviznu štednju sada su imali pravo da prime dio svojih štednih uloga u gotovini a preostali dio u državnim obveznicama.

Ispitivana je usklađenost nove legislative Federacije Bosne i Hercegovine sa Konvencijom u odluci *Besarović i 310 drugih* koja je donesena 6. aprila 2005. godine. Komisija, koja je u međuvremenu preuzela slučajeve prijašnjeg Doma za ljudska prava, analizirala je odredbe koje definišu proces verifikacije (to je proces kojim se utvrđuje tačan iznos nečije "stare" devizne štednje.) Odlučeno je da nedostaju neke proceduralne garancije kao, *inter alia*, nepostojanje prava žalbe "sudu" kako bi se ispunili zahtjevi propisani u članu 6. Konvencije. U vezi sa namjeravanom isplatom uloga "stare" devizne štednje u gotovini i državnim obveznicama, Komisija je razmotrila da je ovaj pristup, u principu, prilagođen datoj ekonomskoj situaciji. Objasnjeno je da pitanje "stare" devizne štednje treba da bude ocjenjeno u svjetlu brojnih drugih finansijskih obaveza Bosne i Hercegovine. Komisija dalje konstatuje:

"...1240. Komisija konstatuje da šteta koju trpe imaoi "stare" devizne štednje nije jedina. Od početka 1999. godine mnogi trpe samo gubitke... Država je obavezna, ne samo da popravlja oštećeno i ispravlja nepravdu, nego i da razvija prosperitetno društvo. Drugim riječima, država mora da pomiri prošlost i budućnost u okvirima mogućeg..."

U isto vrijeme, Komisija je ustanovila da nije u redu da je izvršnim organima ostavljeno da donesu konačnu odluku o tome kada će državne obveznice dospjevati i da li će na njih biti obračunata kamata. U svjetlu gore navedenog Komisija je utvrdila povredu člana 1. Protokola br.1 uz Konvenciju od strane Federacije Bosne i Hercegovine.

Dalje je ustanovljeno da Bosna i Hercegovina nastavlja da krši član 1. Protokola broj 1. uz Konvenciju zbog neprestanog propuštanja da reguliše pitanje "stare" devizne štednje (kao u gore pomenutoj odluci *Poropat i 3 drugih*).

Konačno, Komisija je ustanovila da aplikanti nisu imali na raspolaganju efikasne domaće pravne lijekove za navodna kršenja i da je Federacija Bosne i Hercegovine ovim prekršila član 6. Konvencije (propustila da osigura efikasan pristup sudu).

U skladu sa ovom odlukom (koja je izmjenjena i dopunjena 8. februara 2006. godine da bi bila usklađena sa odlukom Ustavnog suda br. U 14/05 od 2. decembra 2005. godine kao što je gore navedeno), Bosna i Hercegovina je bila obavezna da usvoji okvirni zakonski propis za pitanje stare devizne štednje do 17. aprila 2006. godine. Svakom

aplikantu je isplaćeno po 500 Konvertibilnih maraka (otprilike oko 250 eura) na ime nematerijalne štete i za sudske troškove.

(vii) *Halilović i 95 drugih, odluka nos. CH/98/366 et a od 12. maja 2005. godine*

Ovom odlukom su odbačene prijave (kao inkompatibilne *ratione personae*) usmjerene protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine a koje se odnose se na “staru” deviznu štednju u lokalnim ekspoziturama *Ljubljanske banke* i *Invest banke* (prije raspada bivše SFRJ, ove banke imale su sjedišta u Ljubljani i Beogradu). U pogledu prijava koje se odnose na “staru” deviznu štednju u lokalnim bankama, Komisija je usvojila iste zaključke kao i u odluci *Besarović i 310 drugih*.

Nakon odluka *Besarović i 310 drugih* i *Halilović i 95 drugih* Komisija je donijela još najmanje 15 sličnih odluka (koje se tiču ukupno više od 800 štediša “stare” devizne štednje).

**(c) Preklapanje jurisdikcije Ustavnog suda i tadašnjeg Doma za ljudska prava ili Komisije za ljudska prava pri Ustavnom sudu**

U skladu sa dugo ustaljenom jurisprudencijom (vidi, npr. odluku Ustavnog suda br. U 7/98 od 26. februara 1999. godine i Odluku Komisije za ljudska prava br. CH/00/4441 od 6. juna 2000. godine), nije moguće, bilo simultano ili konsekutivno, voditi slučaj i pred Ustavnim sudom i Domom za ljudska prava (ili njegovim pravnim sljedbenikom). Čini se na osnovu te jurisprudencije da se pravilo isključivo primjenjuje na situacije gdje postoji preklapanje jurisdikcije između tijela u pitanju.

**3. Zakonski propisi Bosne i Hercegovine**

Bosna i Hercegovina je pravni nasljednik bivše Republike Bosne i Hercegovine ( u skladu sa članom 1. Ustava Bosne i Hercegovine). Zbog toga je garancija za račune “stare” devizne štednje, koje je Republika Bosna i Hercegovina prethodno preuzela od SFRJ, prešla na Bosnu i Hercegovinu. U tom svojstvu, Bosna i Hercegovina je zaključila 2001. godine Sporazum o pitanjima sukcesije sa četiri druge države nasljednice SFRJ, koji se, *inter alia*, bavio pitanjima “stare” devizne štednje (za relevantne odredbe vidjeti odluku *Jeličić koja je gore citirana*).

Dana, 4. avgusta 1998. godine Bosna i Hercegovina je ovlastila svoje konstitutivne entitete (tačnije Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku) da izvrše privatizaciju banaka u državnom vlasništvu na njihovim teritorijama i da raspoložu prihodom stečenim na taj način (članovi 2. i 4. Okvirnog zakona o privatizaciji preduzeća i banaka u Bosni i Hercegovini iz 1998. godine; *Okvirni zakon o privatizaciji preduzeća i banaka u Bosni i Hercegovini*; objavljen u Službenom glasniku BiH br. 14/98 od 27. jula 1998. god. i 12/99 od 2. avgusta 1999; izmjene objavljene u SG. BH br. 14/00 od 22. maja 2000. i 16/02 od 11. jula 2002. god.). Osim toga, odgovornost za potraživanja protiv banaka u državnom vlasništvu, uključujući i ona nastala zbog računa “stare” devizne štednje prebačena je na entitet koji vrši privatizaciju (član 4.). Pošto entiteti nisu imali nikakve smjernice o tome kako da regulišu pitanje “stare” devizne štednje, oni su usvojili, u nekom obimu, različite odredbe. Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine (uspostavljen 8. marta 2000. godine kao jedinica koja ima lokalnu samoupravu ali je pod suverenitetom Bosne i Hercegovine) takođe ima vlastite odredbe u vezi sa ovim pitanjem.

Nakon gore pomenutih odluka bivšeg Doma za ljudska prava, Komisije i Ustavnog suda, Bosna i Hercegovina je usvojila 2006. godine Zakon o izmirenju obaveza po osnovu stare devizne štednje; Zakon je objavljen u Službenom glasniku BiH br. 28/06 od 14. aprila 2006. godine). Ovaj Zakon je na snazi od 15. aprila 2006. godine. U nastavku su relevantne odredbe tog zakona:

#### **Član 1.**

“1. Ovim zakonom uređuje se postupak, način i rokovi za izmirenje obaveza Bosne i Hercegovine po osnovu računa stare devizne štednje deponovane u domaćim bankama na teritoriji Bosne i Hercegovine.

2. Za izmirenje obaveza po osnovu računa stare devizne štednje odgovorna je Bosna i Hercegovina, a sredstva obezbjeđuju Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska (u daljem tekstu: entiteti) i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine.

...

4. Prema Sporazumu o sukcesiji iz 2001. godine, zemlje nasljednice bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije odgovorne su za devizne račune otvorene u bankama koje su imale sjedište na njihovim teritorijama. Bosna i Hercegovina će, kroz svoje međunarodne aktivnosti, pružiti pomoć štedišama koji imaju štednju kod ovih banaka...

5. Izmiranju obaveza Bosne i Hercegovine u smislu stava 1. i 2. ovog člana prethodi postupak verifikacije potraživanja.

#### **Član 2.**

1. U smislu ovog Zakona, pod računima stare devizne štednje podrazumijevaju se devizna sredstva u bankama na teritoriji Bosne i Hercegovine, sa stanjem na dan 31. decembar 1991. godine..., uključujući i kamatu obračunatu do tog datuma, a umanjenu za direktne isplate banke nakon tog datuma, i transfer novca na posebne privatizacione račune.

2. Računi stare devizne štednje definisani u paragrafu 1. ovog člana ne uključuju račune stare devizne štednje u filijalama Ljubljanske banke, Invest banke i drugih stranih banaka na teritoriji Bosne i Hercegovine.

#### **Član 3(1).**

Na osnovu preliminarnih podataka ... stanje stare devizne štednje iznosi 1.979.000.000 KM<sup>2</sup>. Konačno stanje štednje utvrdit će se nakon završetka postupka verifikacije.

<sup>2</sup> Oko 1.012.000.000 eura.

#### **Član 4.**

Obračunata i neisplaćena kamata nakon 1. januara 1992. godine bit će stornirana. Novi obračun kamate prema godišnjoj stopi od 0,5% vršit će se za period između 1. januara 1992. godine i stupanja na snagu ovog Zakona.

#### **Član 5.**

Obaveze po osnovu računa stare devizne štednje koje nisu verifikovane u skladu sa odredbama ovog Zakona mogu se dokazivati i ostvarivati samo u sudskom postupku.

#### **Član 6.**

...

2. Nakon završetka procesa verifikacije, svaki potražilac dobiva potvrdu o verifikaciji koja identifikira potražioca i verificira iznos računa njegove ili njene stare devizne štednje.

3. Potvrda iz stava 2. ovog člana ... uključuje, *inter alia*, i sljedeće:

...

c. izjavu da potražilac odustaje od tužbe nakon što primi gotovinsku isplatu;

...

#### **Član 15.**

...

5. Nakon završetka postupka verifikacije svakog pojedinačnog potraživanja, svaki potražilac će dobiti odluku u pisanoj formi.

6. Dopuštena je žalba potražioca protiv [prvostepene] odluke [nadležnom drugostepenom organu]. Dozvoljeno je pokretanje upravnog spora pred nadležnim sudom protiv odluke koju je donio [drugostepeni organ].

7. Rješavajući u postupku verifikacije računa stare devizne štednje postupaće se po zakonu o upravnom sporu entiteta i Distrikta.

#### **Član 17(1).**

Rok za podnošenje zahtjeva za verifikaciju računa stare devizne štednje je [16. oktobar 2006.] i postupak verifikacije završava se [15. januara 2007].

#### **Član 18.**

...

2. Ako je verifikacija pojedinačnih zahtjeva završena i potražilac se slaže sa iznosom, potražilac potpisuje potvrdu o verifikaciji. Potražiocu se, nakon što potpiše izjavu da se odriče prava na žalbu, isplaćuje maksimalan iznos od 100 KM<sup>3</sup>, ili ukupan iznos potraživanja ako je manji od 100 KM ...

3. Osim toga, svakom pojedinom potražiocu isplaćuje se maksimalan iznos 1.000 KM<sup>4</sup>, ili ukupan iznos potraživanja do 1.000 KM i to do kraja 2007. godine. Preostali iznos neisplaćenih potraživanja izmiruje se u državnim obveznicama u skladu sa ovim Zakonom. ...

...

<sup>3</sup> Oko 50 eura.

<sup>4</sup> Oko 500 eura

#### **Član 21(1).**

... Sve državne obveznice emituju se u isto vrijeme .. a najkasnije do 31. marta 2008. godine, pod sljedećim uslovima:

- a. rok dospelja do 13 godina, a najkasnije do 31. decembra 2020 ...;
- b. kamatna stopa na godišnjem nivou od 2.5%;
- c. mogućnost prijevremenog otkupa.

#### Član 27.

1. Izvršenje sudskih presuda koje imaju povjerioci za račune stare devizne štednje takođe podliježu verifikaciji ...

2. ... Takođe se primjenjuju odredbe ovog Zakona kojima se uređuju otpis kamata, gotovinske isplate i emisija obveznica.

#### Član 28.

Sve predmete koji na dan stupanja na snagu ovog Zakona nisu riješeni pravosnažnim odlukama nadležni sud prenosi po službenoj dužnosti na verifikaciju i izmirenje u skladu sa ovim Zakonom.”

#### 4. Zakonski propisi Federacije Bosne i Hercegovine

- (a) **Zakon o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u postupku privatizacije iz 1997 godine; objavljen u Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine– “SN FBH” – br. 27/97 od 28. novembra 1997; izmjene objavljene u SN FBH br. 8/99 od 5. marta 1999. 45/00 od 25. oktobra 2000., 54/00 od 26. decembra 2000., 32/01 od 24. jula 2001., 27/02 od 28. juna 2002., 57/03 od 21. novembra 2003. i 44/04 od 21. avgusta 2004. godine**

Ovaj Zakon je na snazi od 28. novembra 1997. godine. Zakon propisuje da je Federacija Bosne i Hercegovine, a ne banke koje se nalaze na njenom teritoriju, odgovorna za račune “stare” devizne štednje pod sljedećim uslovima:

#### Član 3(1). (izmjenjen i dopunjen 5. marta 1999.)

“Osoba koja ima deviznu štednju u bankama ili poslovnim jedinicama sa sjedištem na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine u iznosu iznad 100 [KM, Bosanskih maraka]<sup>5</sup>, a bila je državljanin bivše Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine i koja je na dan 31. marta 1991. imala prebivalište na teritoriji koja je sada Federacija Bosne i Hercegovine stiče pravo potraživanja prema Federaciji Bosne i Hercegovine sa stanjem zaključka njegovog ili njenog štednog računa na dan 31. marta 1992. godine.”

Ulozi “stare” devizne štednje trebali su biti registrovani na posebnim računima kojim upravlja Agencija za privatizaciju Federacije Bosne i Hercegovine bez prethodnog sporazuma sa štedišama (član 5., dopunjen i izmjenjen 1. januara 2001., i član 7, 10. i 11.). Štediše “stare” devizne štednje morali su da koriste potraživanja sa jedinstvenih računa građana u ograničenom vremenskom periodu (nakon isteka tog perioda proces se obustavlja) za kupovinu stanova u vlasništvu države u kojima oni žive i/ili za kupovinu preduzeća u vlasništvu države (članovi 15. i 18.) Potraživanja su bila prenosiva što je uključivalo i mogućnost njihove prodaje na sekundarnom tržištu za dio njihove nominalne vrijednosti. (član 16.).

<sup>5</sup> Oko 50 eura.

Nakon gore pomenutih odluka koje je donio prijašnji Dom za ljudska prava (vidjeti, na primjer, *Poropat i 3 drugih*) i presude Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 8. januara 2001. godine kojom se članovi 3, 7, 11. i 18. ovog zakona proglašavaju neustavnim (objavljeni u SN FBiH br. 7/01 od 9. marta 2001.), ovaj zakon je izmjenjen i dopunjen. Od 29. novembra 2003. godine, svaki štediša može slobodno da izabere da li će ovaj zakon i dalje da se primjenjuje na njegovu ili njenu staru deviznu štednju ili ne. Dana, 23. avgusta 2004. godine zakon je dopunjen sa članom 5a: ovaj zakon se više ne primjenjuje na “stare” devizne štedne uloge osim ako njihov imalac nije dostavio

drugačiju izjavu Ministarstvu finansija Federacije Bosne i Hercegovine do 23. novembra 2004. godine. Ako je ovakva izjava zaista i dostavljena “stari” devizni štedni ulozi mogli bi se koristiti za kupovinu preduzeća u državnom vlasništvu do 30. juna 2006. godine kao i za kupovinu državnih stanova na kojima postoji stanarsko pravo do 30. juna 2007. godine. (član 18. kao što je izmjenjen i dopunjen 23. avgusta 2004. godine).

**(b) Zakon o privatizaciji preduzeća iz 1997 godine; objavljen u SN FBH br. 27/97 od 28. novembra 1997; izmjene objavljene u SN FBH br. 8/99 od 5. marta 1999., 32/00 od 30. avgusta 2000., 45/00 od 25. oktobra 2000., 54/00 od 26. decembra 2000., 61/01 od 31. decembra 2001., 27/02 od 28. juna 2002., 33/02 od 19. jula 2002., 28/04 od 26. maja 2004. i 44/04 od 21. avgusta 2004.**

Ovaj zakon je na snazi od 6. decembra 1997. godine. Članovi 20. i 28. ovoga zakona, onako kako su izmjenjeni i dopunjeni 23. avgusta 2004. godine, predviđaju da se “stara” devizna štednja može koristiti za kupovinu nekih (uglavnom manjih) preduzeća u državnom vlasništvu do 30. juna 2006. godine pod uslovom da se najmanje 90% od cijene plati u gotovini. Prije ovih izmjena (znači u periodu između 2. novembra 2000. godine i 23. avgusta 2004. godine), bilo je moguće platiti punu cijenu za preduzeća u državnom vlasništvu “starom” deviznom štednjom.

**(c) Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjih obaveza Federacije Bosne i Hercegovine iz 2004. godin; objavljen u SN FBH br. 66/04 od 27. novembra 2004 god; amandmani objavljeni u SN FBH br. 49/05 od 8. avgusta 2005. god)**

Ovaj zakon je na snazi od 29. novembra 2004. godine. Međutim, relevantne odredbe (koje se tiču pitanja “stare” devizne štednje ) su proglašene nevažećim sa učinkom od 17. januara 2006. godine (vidjeti odluku Ustavnog suda br. U 14/05 od 2. decembra 2005. godine, koja je gore pomenuta).

##### *5. Status banke u kojoj je aplikant deponovao sredstva*

*Privredna banka Sarajevo – Osnovna banka Tuzla* bila je ekspozitura državne banke *Privredna banka Sarajevo*. Tokom 1990. godine ekspozitura postaje zasebna banka pod imenom *Tuzlanska banka*. Tokom 1998. godine banka je privatizovana nakon čega je postala dio grupe *Nova Ljubljanska banka* sa sjedištem u Sloveniji.

## ŽALBA

Aplikant se žalio što ne može slobodno da raspolaže svojom “starom” deviznom štednjom u skladu sa članom 1. Protokola br.1 uz Konvenciju.

## PRAVO

Aplikant je tokom 1970. i 1980. godine deponovao devizna sredstva u banku koja je gore navedena (to se desilo prije raspada bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije – “SFRJ”). Iako je 1992. godine Bosna i Hercegovina preuzela od bivše SFRJ garancije za “staru” deviznu štednju, aplikant nikada nije mogao slobodno raspolagati svojom deviznom štednjom zbog različitih zakonodavnih odredbi. Aplikant je mogao pretvoriti svoju deviznu štednju u privatizacijske vrijednosne papire koje je zatim mogao koristiti za kupovinu preduzeća u državnom vlasništvu. Prema skorašnjim zakonskim propisima on može da očekuje da će primiti oko 500 eura u gotovini, a da će mu preostali iznos njegove štednje biti isplaćen u državnim obveznicama (vidjeti “Relevantan zakon i praksa” gore pomenut ).

Aplikant se na ovakvo stanje žalio u skladu sa članom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Ta odredba glasi:

“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države kada primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu sa opštim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

### **A. Pravna priroda bivšeg Doma za ljudska prava i Komisije za ljudska prava pri Ustavnom sudu**

Vlada navodi da je sadašnji slučaj u suštini isti kao slučaj koji je već dostavljen za “dodatni postupak međunarodne istrage ili poravnanje” u skladu sa odredbama člana 35. paragraf 2 (b) Konvencije. Prijašnji Dom za ljudska prava predstavljao je takav postupak. Pošto nikakava nova relevantna informacija nije dostavljena od strane aplikanta Vlada je dostavila da aplikacija nije prihvatljiva. Vlada je takođe ostala pri svome da je aplikant trebao izabrati Ustavni sud umjesto ovog međunarodnog tijela. Aplikant se ne slaže.

Sud je već riješio pitanje pravne prirode bivšeg Doma za ljudska prava: to tijelo nije smatrano “međunarodnim” tijelom u smislu značenja člana 35, paragraf 2(b) Konvencije (vidi odluku za slučaj *Jeličić* koja je gore navedena). Sud ne vidi niakakav razlog zašto se isti zaključak ne bi primjenio i na Komisiju za ljudska prava pri Ustavnom sudu. Postupci pred ovim tijelom trebali bi takođe da se smatraju “domaćim” lijekom u skladu sa značenjem člana 35. paragraf 1. Konvencije.

Primjedba Vlade se odbacuje.

### **B. Status aplikanta kao žrtve**

Skorašnji Zakon o staroj deviznoj štednji iz 2006. godine suštinski je promijenio situaciju na koju se aplikant žali. Prije ovog zakona, aplikant je mogao koristiti svoju staru deviznu štednju za kupovinu preduzeća u državnoj svojini i to pod određenim uslovima. Sada, aplikant ima pravo na isplatu oko 500 eura do kraja 2007. godine a preostali dio njegove stare devizne štednje da primi u državnim obveznicama. U vezi sa onim što je izgubio do sada, aplikant ima pravo na kamatu po godišnjoj kamatnoj stopi od 0.5% za period između 1. januara 1992. godine i 15. aprila 2006. godine (to je, otprilike, 9.300 eura za cjelokupan period, izračunat na osnovu aplikantove procjene iznosa njegove štednje koja mora biti verifikovana u skladu sa Zakonom o staroj deviznoj štednji iz 2006. godine). Sem toga, Komisija za ljudska prava pri Ustavnom sudu ustanovila je povredu člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola 1. uz Konvenciju u slučaju aplikanta i dosudila u njegovu korist 250 eura za nematerijalnu odštetu i sudske troškove. Zbog toga, postavlja se pitanje da li je aplikant prestaje biti žrtva navodnog kršenja u skladu sa značenjem člana 34. Konvencije.

U vezi sa tim Sud podsjeća da neka osoba ne može tvrditi da je žrtva kršenja Konvencije gdje su vlasti države priznale, bilo izričito ili suštinski, kršenje Konvencije i ponudile odštetu (vidi *Posokhov v. Rusija*, br. 63486/00, § 35, ECHR 2003-IV).

Iako nema odredbe u Zakonu o staroj deviznoj štednji iz 2006. godine koja izričito navodi da su ljudska prava brojnih štediša koji imaju uloge stare devizne štednje prethodno bila kršena, u ovom slučaju navedeni zakon je usvojen sa svrhom provođenja odluka Ustavnog Suda, prijašnjeg Doma za ljudska prava i Komisije za ljudska prava pri Ustavnom sudu. U svakom slučaju, aplikant je od kompetentnog domaćeg tijela dobio potvrdu da je došlo do kršenja Konvencije.

Međutim, u vezi sa nadoknadom, Sud ponavlja da, samo gdje ,nadoknada može biti smatrana da je odgovarajuća i dovoljna, onda aplikant može izgubiti status žrtve (vidi *Scordino v. Italy (b r. 1)* [GC], br. 36813/97, § 193, ECHR 2006-...). Pitanje nadoknade ide u srž pitanja da li su zahtjevi koji se odnose na pravo na imovinu prema članu 1. Protokola 1. ispunjeni u određenim uslovima (vidi nastavak). To bi, prema mišljenju Suda, trebalo ispitati na odgovarajući način u fazi merituma (vidi, *mutatis mutandis*, *Broniowski v. Poland (dec.)* [GC], br. 31443/96, ECHR 2002-X).

Prema tome Sud pridružuje meritumu slučaja pitanje statusa aplikanta kao žrtve.

### **C. Usaglašenost sa članom 1. Protokola 1. uz Konvenciju**

Strane se spore oko toga da li su zakonske restrikcije na korištenje “stare” devizne štednje bile “neophodne” u skladu sa značenjem člana 1. Protokola 1 uz Konvenciju uzimajući u obzir proporcije javnog duga i cjelokupne situacije u postratnoj Bosni i Hercegovini.

Sud smatra, u svjetlu podnesaka strana, da aplikacija pokreće ozbiljna pitanja činjeničnog i pravnog stanja prema Konvenciji, čije utvrđivanje zahtijeva ispitivanje merituma.

Ni jedan drugi razlog nije utvrđen za proglašenje aplikacije neprihvatljivom.

Iz ovih razloga, Sud jednoglasno

*Pridružuje meritumu* pitanje statusa žrtve aplikanta;

*Izjavljuje aplikaciju prihvatljivom, bez prejudiciranja merituma slučaja.*

T.L. Early Nicolas Bratza  
Predsjednik registra

SULJAGIĆ v. BOSNA I HERCEGOVINA ODLUKA

SULJAGIĆ v. BOSNA I HERCEGOVINA ODLUKA